

Kansat ilman valtiota

Tehtävät

TIEDÄ

1. Mikä on alkuperäiskansa ja mikä vähemmistökansa? Voiko alkuperäiskansa olla vähemmistökansa?
2. Mitä tarkoittaa poliittisista syistä valtioton kansa?
3. Miten itsehallinnollinen (autonominen) alue eroaa omasta valtiosta?
4. Miksi valtiot ovat haluttomia luovuttamaan valtiottomille kansoille omia alueitaan?
5. Mihin sekä palestiinalaiset että kurdit pyrkivät?
6. Mitä rauhanomaisia keinoja valtiottomat kansat käyttävät ajaakseen oikeuksiaan?
7. Mitä valtiottomia kansoja Suomessa on? Mitä kiistoja niillä on valtion kanssa omista oikeuksistaan?

SOVELLA

1. Euroopan valtiottomat kansat

Tarkastelkaa [Eurominority:n interaktiivista karttaa](#). Mitä valtiottomia kansoja löydätte Euroopasta? Kuinka monta niistä on teille ennestään tuttuja? Valitkaa yksi kansa ja tutustukaa siihen tarkemmin [suomenkielisten sivujen avulla](#). Selvittäkää ainakin, missä maassa / maissa kansa asuu, kuinka paljon heitä on, mitä kieltä he puhuvat ja tavoittelevatko he omaa valtiota.

2. Käsitteet haltuun

Valtioton kansa, alkuperäiskansa, vähemmistökansa, vähemmistökansallisuus, vähemmistö, kielivähemmistö, etninen ryhmä, poliittisista syistä valtioton kansa...

Valtiottomiin kansoihin liittyy paljon käsitteitä, joiden välisiä eroja voi olla vaikea hahmottaa. Kertaa käsitteet tekstistä sekä käsittepankista, ja testaa tietojasi [tietovisalla](#). Palkitkaa luokan käsittemestari!

3. Suomen vähemmistöt

Selvittäkää, mitä vähemmistöjä Suomessa on. Tietoa löytyy esimerkiksi Nuorten turvapaikanhakijoiden opettajien materiaalipaketista [Nutukasta](#). Tutustukaa vähemmistöjen oikeuksiin [Suomi.fi-sivustolla](#) ja keskustelkaa, millainen asema vähemmistöillä on Suomessa.

4. Tiesitkö tämän saamelaisista?

Tutustu seuraaviin aineistoihin saamelaisista:

- Helsingin yhteislyseon oppilastyö Saamelaiset Suomessa: [Kansallinen identiteetti ja kansainvälinen yhteistyö](#).
- Kartat [uralilaisten kielten](#) ja [saamenkielten](#) levinnäisyydestä.
- Tietoa [kolttasaamelaisista](#) Saamelaismuseo Siidan sivuilla.
- Nuorten saamelaisnaisten Suvi Westin ja Anne Kirste Aikion eli "Märkien säpikkäiden" musiikkivideo "[Norjan saamelainen](#)".
- [Pitäisikö saamelaisilta pyytää anteeksi?](#) -dokumenttipätkä Ylen Elävästä arkistossa.

Vastaa sitten seuraaviin kysymyksiin:

- Minkälaisia ryhmiä saamelaisten sisällä on?
- Miten ryhmät eroavat toisistaan? (Mitkä asiat luovat rajoja ryhmien välille?)
- Mikä erottaa saamelaisia valtaväestöstä Suomessa?
- Miten rajoja saamelaisten ja suomalaisten välillä on yritetty hävittää?
- Miten saamelaiskulttuuria ja -kieliä pyritään säilyttämään?

5. Toisenlaiset mainokset

Katso valokuvaaja Irmeli Huhtalan mainoskuvia sarjasta [Koti etsii ihmistä - Romanikuvat mainoksissa 2007](#). Vastaa sitten seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä ajatuksia kuvat herättivät sinussa?
- Toimisivatko mainoskuvat oikeassa elämässä?
- Miksi ne toimisivat tai miksi ne eivät toimisi?
- Näkyykö vähemmistöjen edustajia yleensä mainoksissa?
- Mitä luulet, miksi valokuvaaja oli tehnyt tällaisia mainoskuvia?

Lue vielä halutessasi Maailman kuvalehden (12/2013) juttu "[Kenen kuva myy?](#)" Mitä siinä sanotaan vähemmistöjen roolista mainoksissa? Miten vähemmistöjen näkyvyys mainonnassa voisi muuttua tulevaisuudessa?

6. Solidaarisuus kansojen kesken

Tekstissä kerrottiin poliittisista syistä valtiottomista kansoista. Katso seuraavia valokuvia ja pohdi, mitä kansojen välinen solidaarisuus tarkoittaa.

Vuoden 2008 kesäolympialaiset pidettiin Pekingissä Kiinassa. Olympiasoihdun kuljetuksen aikaan San Franciscossa Yhdysvalloissa järjestettiin mielenosoitus, jossa ihmiset osoittivat tukeansa Tiibetille. Bannerissa lukee "San Fransisco tukee Tiibetia. Hylkää Kiinan propaganda tänään." (Kuva: Wikicommons / Marlith)

Seinämaalaus Irlannin Belfastissa sijaitsevassa "Kansainvälisessä muurissa". Irlannin republikaanit osoittavat maalauksen avulla tukevansa Baskimaan itsenäisyyttä. Sana 'askatasuna' tarkoittaa vapautta. (Kuva: Wikicommons / Ross)

Länsirannan palestiinalaiskylä Bil'inin asukkaat osoittivat mieltään yhdessä Baskien kansallisen musiikkiryhmän sekä kansainvälisten ja israeliaisten aktivistien kanssa vuonna 2006 mailleen rakennettavaa muuria vastaan. (Kuva: Flickr / michael loadenthal)

Katalonialaiset tukivat skotlantilaisia syyskuussa 2014, kun Iso-Britaniassa äänestettiin Skotlannin itsenäisyydestä. (Kuva: Flickr / byronv2)

7. Muukalaiset

On olemassa kansoja ilman valtiota, mutta myös ihmisiä, joilla ei ole minkään maan kansalaisuutta. Tällaisia ihmisiä on maailmassa arviolta noin 10 miljoonaa. Lue [YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n sivuilta](#), miten ihmisestä voi tulla valtioton. Keskustelkaa, miten valtiottomuus vaikuttaa ihmisen elämään.

Monissa maissa valtiottomat ihmiset voivat hakea [muukalaispassia](#). Millaista olisi olla muukalainen? Pohdi ja kirjoita vapaamuotoinen aine.

Vinkki opettajalle! UNHCR:n sivut ovat englanniksi. Voitte tehdä yhteistyötä englannin opettajan kanssa.

TUTKI

1. Valtiottomat kansat lehtien palstoilla

Tutkimuksessa tarkastellaan sanomalehtiä ja etsitään niistä juttuja valtiottomista kansoista. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten paljon, mitä ja miten valtiottomista kansoista kirjoitetaan. Tutkimustuloksista laaditaan halutun muotoinen raportti (kirjallinen tutkimusraportti, PowerPoint- tai Prezi-esitelmä, video tai ääninauha jne.).

Tutkimuskysymys: Miten paljon, mitä ja miten valtiottomista kansoista kirjoitetaan sanomalehdissä?

Tutkimusaineisto: Tutkimusaineisto kerätään sanomalehdistä. Oppilaat valitsevat yhden tai useamman lehden tarkasteluun. Lehdet ja tarkasteltava aikaväli päätetään yhdessä. Tutkimusaineiston keräämiseen voidaan käyttää paperilehtiä, kirjastojen mikrofilmejä tai [lehtien sähköisiä arkistoja](#).

Tutkimusmenetelmät: Tutkimusaineistoa analysoidaan teemoittelemalla. Lue teemoittelusta Jyväskylän yliopiston [Menetelmäpolkuja humanisteille](#) ja Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston [KvaliMOTV](#) -sivustoilta.

Tutkimuksen kulku:

1. vaihe: Valitkaa sanomalehdet, joita haluatte tarkastella. Päätäkää yhdessä, miltä ajalta tutkitte sanomalehtiä.

2. vaihe: Kerää aineisto etsimällä valitsemastasi sanomalehdestä juttuja valtiottomista kansoista. Käy keräämäsi aineisto läpi lehti lehdeltä otsikkotasolla. Kirjaa ylös kaikki jutut, joissa puhutaan valtiottomista kansoista (romaneista, saamelaisista, kurdeista jne.). Käytä apunasi oheista taulukkoa. Ota kopiot jutuista kuvaamalla tai skannaamalla.

<i>Juttu</i>	<i>Jutun otsikko</i>	<i>Sanomalehden nimi</i>	<i>Lehden numero</i>	<i>Sivunumero, jolla juttu on</i>	<i>Kansa, josta jutussa puhutaan</i>	<i>Jutun teema (kulttuuri, sota jne.)</i>
1.						
2.						
3.						

Tutkimustulosten analyysi ja esittäminen:

3. vaihe: Tee yksinkertainen [määrällinen eli numeroihin perustuva analyysi](#) aineistollesi. Laske,

- kuinka monta juttua löysit yhteensä,
- kuinka monesta eri valtiottomasta kansasta löysit juttuja,
- kuinka monta juttua löysit kustakin valtiottomasta kansasta.

4. vaihe: Analysoi aineistoasi [laadullisesti teemoittelemalla](#). Merkitse taulukkoon jokaisen jutun kohdalle teema, josta jutussa puhutaan. Käytä avainsanoja, kuten kulttuuri tai sota.

5. vaihe: Järjestä jutut uuteen taulukkoon teemojen avulla. Kokoa teemojen alle kaikki jutut, jotka siihen sisältyvät. Jos aineistoa on runsaasti, voit rajata aineistoa eli valita tarkasteluun vain yhtä kansaa koskevat jutut.

<i>Teema (esim. Kulttuuri)</i>	<i>Jutun otsikko</i>	<i>Sanomalehden nimi</i>	<i>Lehden numero</i>	<i>Sivunumero, jolla juttu on</i>	<i>Kansa, josta jutussa puhutaan</i>
1.					
2.					
3.					

6. vaihe: Analysoi teemoiteltua aineistoa seuraavien kysymysten avulla:

- Mitä teemoja loit aineistosta?
- Montako juttua kukin teema sisälsi?
- Mikä teemoista sisälsi eniten juttuja?
- Mistä teeman sisältämissä jutuissa puhuttiin?

Tee kustakin teemasta lyhyt kuvaus. Vastaa lisäksi seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä valtiottomia kansoja kukin teema sisälsi?
- Sisälsikö jokin teema enemmän juttuja yhdestä kansasta kuin muista?
- Valitse yksi kansa ja tarkastele, mihin teemoihin siitä kertovat jutut sisältyivät.

Kirjoita havaintosi ylös.

7. vaihe: Syvennä halutessasi analyysia ja ota lähempään tarkasteluun yksi juttu jokaisesta teemasta. Lue juttu läpi ja kirjoita kuvaus siitä, mistä kansasta jutussa puhutaan, mitä ja miten siitä puhutaan.

8. vaihe: Laadi tutkimustuloksista raportti (kirjallinen tutkimusraportti, PowerPoint- tai Prezi-esitelmä, video tai ääninauha jne.). Kerro raportissa, mitkä olivat tutkimuksesi tavoitteet, miten teit tutkimuksen ja mitkä olivat tutkimuksen tulokset.

9. vaihe: Esitä tutkimustuloksesi luokalle.

Tutkimustulosten pohdinta:

Pohtikaa tutkimustuloksia seuraavien kysymysten avulla:

- Minkä verran juttuja löysitte valtiottomista kansoista?
- Mistä valtiottomista kansoista löysitte eniten juttuja?
- Miksi luulette, että juuri näistä kansoista oli kirjoitettu eniten?
- Mitä näistä kansoista oli kirjoitettu?
- Minkälaisen kuvan kansoista saa juttujen perusteella?
- Onko kuva yksipuolinen ja voisiko sitä monipuolistaa? Miten?

Etsikää lisää tietoa valtiottomista kansoista katsomalla dokumentteja [Ylen Elävästä arkistosta](#) tai elokuvia [Lue lisää](#) -kohdasta.

Tutkimustulosten luotettavuuden pohdinta: Pohtikaa yhdessä, ovatko saadut tutkimustulokset luotettavia ja voiko niitä yleistää? Mitkä tekijät vaikuttavat tutkimustuloksiin (aineiston laajuus, valittu menetelmä jne.)?

2. Tuntematon tutuksi - valtiottoman kansan tapaustutkimus

Tehdään tapaustutkimus, jossa tutustutaan yhteen valtiottomaan kansaan. Oppilaat valitsevat mieleisensä valtiottoman kansan tutkittavaksi ja laativat tutkimuksesta raportin, esitelmän tai julisteen. Lopuksi saatuja tutkimustuloksia vertaillaan, ja pohditaan yhdessä valtiottomiin kansoihin liittyviä kysymyksiä.

Vinkki opettajalle! Oppilaat voivat pitää tutkimuksen tekemisen ajan [tutkimuspäiväkirjaa](#). Päiväkirjoissa pohditaan tutkimuksen tekemistä ja omaa oppimisprosessia. Keskustelkaa päiväkirjojen pohjalta tutkimuksen teon aikana ja tutkimusprosessin päätyttyä.

Tutkimuskysymykset: Miksi maailmassa on valtiottomia kansoja? Millainen on valitsemasi valtioton kansa? Miksi sillä ei ole omaa valtiota? Mitä ajankohtaisia kysymyksiä kansaan liittyy?

Tutkimusaineisto: Tutkimusaineisto kerätään kirjoista, verkosta (esim. [Lue lisää](#) -osion linkit) ja tiedotusvälineistä. Etsitään tietoa valitusta kansasta ja siihen liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Tutkimusmenetelmät: Tässä tutkimuksessa hyödynnetään [case-tutkimus eli tapaustutkimusmenetelmää](#). Laajasta ilmiöstä tutkitaan yhtä tapausta. Tässä tapauksessa ilmiö on valtiottomat kansat ja tapaus yksi valtioton kansa. Tapaustutkimusten avulla saadaan selville, millaisia asioita ja ongelmia erilaisiin ilmiöihin liittyy. Niiden tavoitteena ei yleensä ole tutkimustulosten yleistettävyys. Tässä tutkimuksessa se tarkoittaa sitä, että yhden valtiottoman kansan perusteella ei pyritä yleistämään, millaisia muut valtiottomat kansat tai niihin liittyvät

kysymykset ovat. Tapauksia voidaan kuitenkin vertailla keskenään. Voidaan pohtia, mikä tapauksia yhdistää ja mikä niitä erottaa; mitä niiden perusteella voidaan sanoa valtiottomista kansoista.

1. vaihe: Valitse valtioton kansa, jota haluat tutkia. Valitkaa tutkimukseen mielellään kansoja, joista ei ole kerrottu tämän aiheen tekstissä ja kuvissa.

2. vaihe: Etsi tietoa kansasta kirjoista ja verkosta (käytä hyväksesi hakusanoja ja esim. [Lue lisää](#) -osion linkkejä). Muista käyttää lähdekritiikkiä. Pohdi, voitko luottaa tietoon, jota löysit. Lähdekritiikistä voit lukea esimerkiksi [Tampereen yliopiston kirjaston sivuilta](#).

Selvitä ainakin:

- Missä kansa asuu?
- Miten se elää?
- Kuinka suuri kansa on?
- Mitä kieltä / kieliä kansa puhuu?
- Miksi kansalla ei ole omaa valtiota?
- Onko kansalla pyrkimyksiä saada oma valtio?

3. vaihe: Etsi tiedotusvälineistä tietoa siitä, mitä ajankohtaisia kysymyksiä valitsemaasi kansaan liittyy. Hae kansan nimellä tietoa ainakin [Ylen](#) ja [Helsingin sanomien](#) verkkosivuilta. Seuraa myös paikallislehteäsi. Päätä, miltä aikaväliltä tarkastelet uutisia (esim. viimeisen puolen vuoden tai vuoden ajalta). Jos juttuja on vähän, tarkastele pidempää aikaväliä. Voit etsiä juttuja myös muilla kielillä kuin suomeksi.

4. vaihe: Kerää jutut taulukkoon. Käytä apunasi edellisen tutkimustehtävän (Valtiottomat kansat lehtien palstoilla) 2. vaiheen taulukkoa.

Tutkimustulosten analyysi ja esittäminen:

5. vaihe: Analysoi keräämäsi uutisjutut. Käytä apunasi edellisen tutkimustehtävän (Valtiottomat kansat lehtien palstoilla) 3.–7. vaiheita.

6. vaihe: Valmistele tutkimusraportti, esitelmä tai juliste. Liitä mukaan myös kuvia.

7. vaihe: Esitä tutkimuksesi luokalle. Jos teitte julisteita, voitte järjestää niistä näyttelyn luokan tai koulun seinälle.

Tutkimustulosten pohdinta:

Keskustelkaa tutkimustuloksistanne seuraavien kysymysten avulla:

- Millaisia ongelmia tutkimillanne valtiottomilla kansoilla oli?
- Miten niitä voitaisiin ratkaista?
- Pitäisikö kaikkien valtiottomien kansojen saada oma valtio?

Keskustelkaa myös tutkimuksen tekemisestä:

- Mitä uutta opitte tutkimuksistanne?

- Millaista tutkimuksen tekeminen oli?
- Miten voisitte jakaa saamaanne tutkimustietoa muille?

Tutkimustulosten luotettavuuden pohdinta: Pohtikaa yhdessä, ovatko saadut tutkimustulokset luotettavia ja voiko niitä yleistää? Mitkä tekijät vaikuttavat tutkimustuloksiin (aineiston laajuus, valittu menetelmä jne.)?

Tekijä: RajatOn (2015)